

Powerpoint-presentatie door Albert de Wilde

‘Solitaire bijen en insectenbiodiversiteit’

De laatste jaren, ongeveer vanaf 2015, is er veel aandacht voor bijen. Dikwijls betreft het de honingbij, die het moeilijk heeft vanwege aantasting door parasieten, virussen en door andere bedreigingen. Dat is een aansprekend insect, omdat de meesten die bij wel kennen als leverancier van honing en bevruchtingsactiviteit van fruitgewassen. Het kennen van die soort is dan nog wel wat anders dan het herkennen in de natuur, maar dat is begrijpelijk, want veel bijensoorten lijken voor de leek op elkaar en zelfs zweefvliegen (bijvliegen) doen in kleurstelling bijen na.

Belangrijker zijn echter de overige bijen (ook wel ‘wilde bijen’ genaamd), waaronder ook de hommels gerekend worden. In 2017 waren er 358 soorten bijen van Nederland beschreven, maar of ze hier allemaal ook nog voorkomen is heel onzeker. Sommige soorten zijn zeer schaars. Ze zijn kwetsbaar door speciale eisen die ze stellen aan biotopen: grondsoort, ruigten, kale grond en steilkanten, aanwezige specifieke drachtplanten en nog veel meer. Door steeds verder uitbreidende bebouwing en een onstuitbaar wegennet gaan veel plekken verloren die deze bijen nodig hebben. De mens eist steeds meer ruimte op, die al jarenlang beperkt is. Tot die bijen behoren ook enkele tientallen soorten hommels en van het totaal aantal bijengeslachten is ongeveer 25% parasitair (koekoeken), zo’n 80 soorten. Juist die laatste soorten leggen als eerste het loodje bij het verdwijnen van de waarden waarop ze parasiteren. Dat is bijzonder jammer, want het verdwijnen van een bijensoort levert via het parasitisme dus een veelvoud aan achteruitgang op voor de natuur. Juist veel koekoeksbijen zijn bijzonder fraai van tekening en kleur, maar het gaat natuurlijk niet om wat wij mooi vinden, maar wat de natuur compleet maakt en het uiterlijk doet er dan niet toe.

Niet alleen bijen gaan door menselijke activiteiten sterk achteruit of zelfs verloren, maar ook de planten die afhankelijk zijn van hun bestuiving. Dat is dus een breed aspect van hun belang voor de biodiversiteit in het algemeen. Er zijn dus bij solitaire bijen naast koekoeksbijen nog meer aspecten rondom dat thema. Solitaire bijen genereren ook veel overige dierlijke biodiversiteit. Ik noem het zo in ruime zin, want naast insecten worden ook andere beestjes die geen insect zijn door solitaire bijen in stand gehouden. De titel moet dus wat ruimer worden opgevat.

In Duitsland is in 2017 het resultaat van een 25 jaar lang durend onderzoek gepresenteerd, waaruit bleek dat de biomassa van vliegende insecten vanaf 1982 met 75% is afgenomen. Dat is schrikbarend veel en zal ook voor Nederland gelden. Tot die massa van insecten behoren ook de solitaire bijen, waarbij ook schaarse soorten dan minder exemplaren hebben en gemakkelijk kunnen verdwijnen. De oorzaak van de gehele achteruitgang ligt maar voor een beperkt deel in menselijke uitbreidingsdrift. Het meest bedreigend zijn toegepaste landbouwgifstoffen en in zekere mate ook straling van zendmasten die iPhones aansturen, want de meesten van ons kunnen niet zonder die apparaten. Van die UMTS-straling hebben honingbijen overigens ook zeer veel last. Het verstoort hun oriëntatievermogen en ze raken letterlijk soms de weg kwijt, zodat ze hun volk niet terug kunnen vinden. Je mag veronderstellen dat dit in het klein ook een uiterst storende factor is bij solitaire bijen. Die moeten zich immers ook op bepaalde plekken oriënteren en nog meer dan honingbijen, want solitaire bijen nestelen in een seizoen dikwijls op nieuwe plekken nadat een nestje is voltooid. Een interessante vervolgvraag is natuurlijk wat UMTS-straling en landbouwgifstoffen voor invloed hebben op het welzijn van de mens en andere zoogdieren, maar daar gaat deze voordracht niet over.

Deze presentatie betreft ruim 160 foto’s die allerlei solitaire bijen (geen hommels) tonen met de door hun gegenereerde biodiversiteit in de vorm van andere bijen, wespen, vliegen, kevers, mijten en nog meer groepen. De presentatie zelf duurt 7 kwartier en met 1 kwartier pauze in het midden dus in totaal 2 uur. Het kan wat uitlopen als er veel vragen zijn. Hommels (30) kunnen uiteraard toegevoegd worden, maar dan zal de gehele presentatie een half uur langer duren. Het is een zeer fraaie, maar helaas ook sterk appellerende serie foto’s met toelichting, als je de enorme achteruitgang van de laatste 25 jaar in aanmerking neemt. De hier getoonde soorten zijn nu (2017) nog aanwezig, maar hoe lang nog?

Wie solitaire bijen een warm hart toedraagt en het belang van deze dieren voor de Nederlandse biodiversiteit onderschrijft moet deze presentatie gezien hebben. Wie veel meer soorten wil zien kan ook één van de 3 algemene presentaties over solitaire bijen bestellen, want dit is een in bijensoorten beperkt thema-deel met nadruk op biodiversiteit. Zie verder het document ‘Overzicht presentaties’:

<http://www.ahw.me/presentaties.pdf>

E-mail: ahw@ahw.me